

**"भंगी" "ऐवजी" "रुखी" किंवा "बालिमकी" या
तत्सम जातीच्या उत्तमेच करण्यावाहन**

महाराष्ट्र शासन

समाजवर्णन्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग,

शासन परिपत्रक नम्रांक : एससीसी-१०९५/१२३१०/२२०/प्र.क्र.५२१/मार्क-२

मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई ४०००३२

दिनांक : ९ नोव्हेंबर, २०००.

काढा :- संघालक, सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, भारत सरकार, नवी मिल्ली यांचे अ.शा.प.क्र. १२०१७/१७-एससीडी (आरएस सेल), दिनांक ११ मे, २०००.

परिपत्रक :- अनुसूचित जातीच्या यादीमध्ये अनुक्रमांक १२ वर "भंगी" या जातीच्या समावेश आहे. या त्या जातीची तत्सम जात म्हणून "रुखी" व "बालिमकी" या जातीच्या समावेश आहे. "भंगी" हा सफाई कामाकरीता असलेल्या रुखी जातीच्या लोकांसाठी घृणास्पद व अपमानजनक कहिंचित्ता असा अर्थाने व्यवहारात प्रचलित झालेला जातीदर्शक शब्द असून त्याचा शासन व्यवहारातील उपयोग हा या समाजाची अवहेलना करणारा उत्तो. म्हणून शासन व्यवहारातून "भंगी" या शब्दाचा वापर स्थगित करून त्याएवजी "रुखी" किंवा "बालिमकी" या शब्दाचा वापर शासन व्यवहारात करावा असा प्रकारची निवेदने या समाजाच्या संघटनांकडून शासनास प्राप्त झाली आहेत.

२. याचामुळे संबंधीतीना सूचना देण्याबाबताचा प्रस्ताव शासनाच्या विधारणीन होता. म्हणून याचामुळे केंद्र शासनाकडून मार्गदर्शन मापाविष्यात आले होते. त्याचामुळे केंद्र शासनाने त्यांच्या संदर्भाधीन दिनांक १५ मे, २००० च्या अर्ध शासकीय पत्रांवरूप सूचना दिल्या आहेत, त्या सूचनांचामुळे सर्वक्षण विधार करून खालीलप्रमाणे निर्देश देण्यात येत आहेत.

१) शासनाचे प्रशासकीय विभाग (मंडळे, महामंडळे, प्राधिकरणासह) आणि शाळा /महाविद्यालये (सरकारी व किंवा सरकारी (खालीली)) विधापीठे व इतर संस्था यांचिकाणी दप्तरातील अभिलेख्यात ज्याठिकाणी "भंगी" या शब्दाचा शब्दप्रयोग करण्यात भाला आहे. त्याठिकाणी यापुढे "रुखी" किंवा "बालिमकी" असा शब्दप्रयोग करावा.

२) यरील सुषारणा (बदल) हा ग्रामपंचायत व इतर महसूली अभिलेख्यात केखील करावा.

३) माणासवर्गीय घस्ती असलेला जो भाग (शहराचा/गावाचा /रस्ता, विभाग) "भंगीवाढा" म्हणून भोवळखाला जातो / संबोधला जातो त्या भागास "रुखीवाढा" किंवा "बालिमकीवाढा" म्हणून ओळखाले जावे / संबोधले जावे.

३. हे परियोगक "रुक्ती" किंवा "बालिनकी" या शब्दाचा शब्दप्रयोग दैनंदिन व्यवहार, व्यावहारिक देवाणवेबाण व प्रथलित शासकीय पत्रव्यवहारात कावा या उद्देशाने काढण्यात आले आहे. परंतु यादा कोणताही विपरीत परिणाम संविधानात उल्लेखिलेल्या शब्द किंवा तत्सम शब्द, सफाई कामगार बंधूसाठी केलेल्या कायदेशीर तरतुदीवर आणि त्यानुसार त्यांना मिळत असलेल्या फायडावर होणार नाही.

४. सर्व भंत्रालयीन विभागांनी सदर आदेश त्यांच्या अधिपत्याखालील सर्व विभाग प्रमुख व कार्यालय प्रमुख यांच्या निर्दर्शनास आणुन याबाबत तात्काळ अंभलवजावणी करूण्याबाबत कळविण्यास यावे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(न. श. शिरसांत)

असरसवित्त, महाराष्ट्र शासन

प्रति, श. संविधान शासनात त्रुपत्र डिलेट करावा. संविधान शासनात राज्यपालांचे संविध शिवायीवा (Shivayeeva) नवी "त्रुपत्र" विभागात नाव दिलेला असेही सुलभमत्यांचे संविध संविध, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई महाराष्ट्र-१, मागपूर.

सर्व विभागीय आयुक्त,

प्रबंधक, उच्च न्यायालय (अधिल शासा), मुंबई

प्रबंधक, उच्च न्यायालय (मूळ शासा) मुंबई

संचालक, समाजकल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

संचालक, विस्तार, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक

संचालक, आदिवासी संशोधन व ग्राहिकाण संस्था, पुणे

सर्व भंत्रालयीन विभाग

सर्व जिल्हा दंडाविकारी,

सर्व उपविभागीय आयुक्त (महसूल)

सर्व उपजिल्हाविकारी

महासंचालक, महिली व जनसंघक संचालनालय, भंत्रासय, मुंबई

सर्व जिल्हा परिषदा, मुख्य कार्यकारी अधिकारी,

सर्व तालुका कार्यकारी दंडाविकारी

सर्व विभागीय समाजकल्याण अधिकारी / सर्व जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी

सर्व जिल्हा परिषदा, समाजकल्याण अधिकारी / सर्व कार्यासने, स.क.सं.का. व क्री. विभाग

निवड नस्ती, मावक -२